

TOLIARE ZO ZBIEROK MÚZEA

Začiatkom 16. storočia si nepriaznivé hospodárske pomery vynútili razbu veľkých strieborných mincí, ktorými sa dali nahradiť drobné platidlá. Tak vznikla nová minca s názvom toliar.

Od tej doby sa ťažká strieborná minca používala v celej Európe.

Predchodcom toliaru bol zlatý groš (Guldiner) razený v Sasku. Prvý toliar vyrazili v Jáchymove v roku 1520 a následne sa razil na území celej habsburskej monarchie, kde sa používal až do 19. storočia.

V roku 1526 po bitke pri Moháči nastala dôležitá zmena v politickom vývoji Uhorského kráľovstva. Po nečakanej smrti Ľudovíta II. Jagelovského získal podľa tajnej dohody medzi Jagelovcami a Habsburgovcami možnosť zasadiť na uhorský trón Ferdinand I. Habsburský.

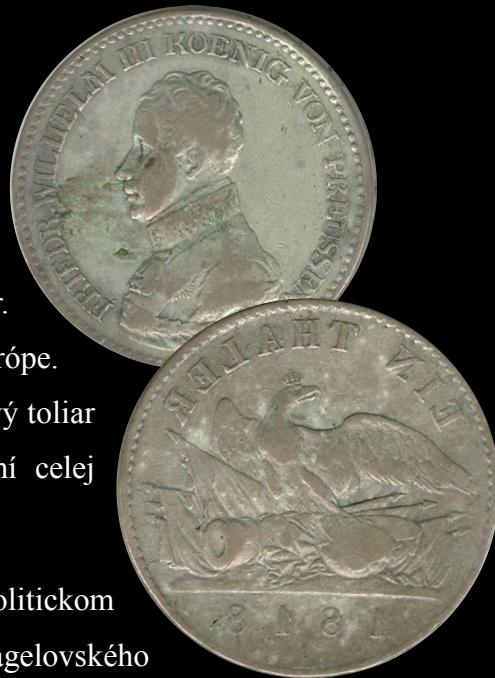
Uhorsko začalo vyrábať domáce toliare a ich podielové razby až od roku 1553. Pred zavedením marky v Nemeckej ríši v roku 1871 sa toliar razil vo väčšine nemeckých štátov.

Napriek všetkým nepokojom zostal toliar v priebehu storočí stabilnou menou – veľká strieborná minca si medzi ľuďmi vyslúžila veľmi dobrú povesť. Okolo roku 1850 boli týždenné životné náklady 5-člennej domácnosti 3 ½ toliara.

Na tisíckach dukátov a toliarov Kremnice

či iných mincovní sa prejavil vplyv renesancie a od prelomu 17. a 18. storočia aj baroka. Razby zobrazovali verejné portréty kráľov a kráľovien, časti erbov ovládaných území, figurovali na nich

náboženské i svetské symboly. Vďaka svojej veľkosti mali (a dodnes majú) toliare pôsobivý vzhľad, ich predná a zadná strana ponúkali dostatok priestoru pre výrazné umelecké motívy. Napriek tomu až do začiatku 19. storočia boli mince na súčasné pomery technicky nedokonalé.

Strieborný toliar z roku 1818 s priemerom 34 mm bol razený za vlády pruského kráľa Fridricha Wilhelma III. (1797 – 1840). Na líci je umiestená busta panovníka, text v kruhopise: FRIEDR. WILHELM III. KOENIG VON PREUSSEN. Na rube v strede mincového poľa znázornený orol s korunou na vojnových trofejach. V hornej časti kruhopis: EIN//THALER, v spodnej rok 1818 a signatúra A (Viedeň). (Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Zbierkový fond, Numizmatika, ev. č. N-16385)

Strieborný toliar z roku 1768 na lícnej strane uprostred mincového poľa vyobrazuje doľava cválajúceho koňa – symbol Brunšviku. V kruhopise: CAROLVS D.G.DVX BR.ET.LV., pri dolnom okraji značka I.D.B. (mincmajster Johann David Biller pôsobiaci v Magdeburgu (1751 – 1755)). Rub v stredovom kruhu informuje na troch riadkoch o nominálnej hodnote: 12//EINEN//THALER//1768. (Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Zbierkový fond, Numizmatika, ev. č. N-15537)

2025 © Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
Miroslava Kováčová

HUNKA, Ján. Peniaze Uhorského kráľovstva 1001-1753. In KOLNÍKOVÁ, Eva (ed.). *Kronika peňazí na Slovensku : Od najstarších čias do roku 2009*. Bratislava : Fortuna Libri, 2009. ISBN 978-80-89379-15-6, s. 46-97.